

Lähtettäjä: Suutarinen Juha (Luke)
Lähetetty: 31. elokuuta 2017 15:50
Vastaanottaja: ELY Kirjaamo Uusimaa
Kopio: Luke Kirjaamo
Aihe: UUDELY/7968/2017 Luke:2449/00 04 05/2017 Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Luokat: Ympäristö

Asia: UUDELY/7968/2017

Hei

Kiitos lausuntopyynnöstä. Luonnonvarakeskus (Luke) ei anna asiassa lausuntoa.

Yt. Juha Suutarinen

Juha Suutarinen
MMT, dos./ Ph.D., title of docent
Kehittämispäällikkö / Development manager
Luonnonvarakeskus (Luke) / Natural Resources Institute Finland (Luke)
Talous ja yhteiskunta / Economics and Society
Latokartanonkaari 9
00790 Helsinki
Tel. + 358 29 532 6563
juha.suutarinen@luke.fi
www.luke.fi

luke.fi

Lähettäjä: virta@luke.fi [<mailto:virta@luke.fi>]

Lähetetty: 18. elokuuta 2017 10:00

Vastaanottaja: Suutarinen Juha (Luke)

Aihe: 2449/00 04 05/2017 Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelma, lausuntojen ja selvitysten antaminen, Uudenmaan ELY-keskus, asiakirjat voivat edellyttää Sinulta toimenpiteitä

Hei!

Uusi asiakirja on liitetty asiaan 2449/00 04 05/2017 - "Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelma, lausuntojen ja selvitysten antaminen, Uudenmaan ELY-keskus", jossa olet käsittelijänä.

Näet asian asiakirjat suoraan [tästä](#).

Näet kaikki asian tiedot Asianhallinnassa [tästä](#)

Tämä on automaatin lähettämä sähköposti, joten älä vastaa tähän posttiin!

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo

Uudenmaan ELY-keskus
PL 36
00521 Helsinki

11.9.2017

Viite: Lausuntopyyntöne 18.8.2017

Asia: Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamista koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Länsi-Uudenmaan maakuntamuseolta on pyydetty lausuntoa otsikon asiasta.

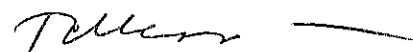
Hangon Satama Oy suunnittelee Koverharin sataman laajentamista. Suunnitelmissa on rakentaa Koverharin satamaan yksi tai useampia laitureita lisää, ja samalla myös Liikenneviraston hallinnoiman, satamaan ulottuvan Lappohjan väylän syvyyttä ja väyläalueen rajausta on tarpeen muuttaa. Arviointimenettelyssä on tarkasteltavana kuusi eri vaihtoehtoa, jotka ovat hankkeen toteuttaminen jonkin vaihtoehdon mukaisesti tai hankkeen toteuttamatta jättäminen. Vaihtoehtoissa 0 ja 0+ tarkastellaan myös satamatoiminnan kehittämistä Hangon Länsisatamassa.

Maakuntamuseo on tutustunut asiaan ja ottaa siihen kantaa rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja rakennussuojelun näkökulmista. Maakuntamuseolla ei ole kommentoitavaa arviointiohjelmaan. Maakuntamuseo pitää lähtökohtaisesti Koverharin sataman laajentamista parempana vaihtoehtona kuin Hangon keskustassa sijaitsevan, valtakunnallisesti arvokkaaksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi luokitellun Länsisataman voimakasta laajentamista.

Arkeologisen ja vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta lausunnonantaja on Museovirasto.

Dan Lindholm
museonjohtaja

Tellervo Saukoniemi
rakennustutkija

Tiedoksi: Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu, Länsi-Suomen yksikkö
Uudenmaan ELY-keskus, ympäristö ja luonnonvarat –vastuualue
Hangon museo

Dnro MILBYGG 865/2017

§ 385 Hangon satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamista - Lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Kaupunginhallitus 18.9.2017 § 385

Valmistelija: maria.m.eriksson(at)raasepori.fi, puhelin 019-2892375

Esittelijä: Ragnar Lundqvist, kaupunginjohtaja

Hangon Satama Oy suunnittelee Koverharin sataman laajentamista Hankoniemellä Koverharin alueella. Satamaa tullaan laajentamaan rakentamalla yksi tai useampia laitureita lisää. Myös Liikenneviraston hallinnoiman, satamaan ulottuvan väylän syvyyttä ja väyläalueen rajausta suunnitellaan muutettavaksi.

Insinööritoimisto Ecobio Oy on laatinut YVA-ohjelman. Ohjelmassa esitetään kuusi toteuttamisvaihtoehtoa.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue on pyytänyt lausuntoa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Raaseporin kaupungilta ja Raaseporin ympäristöviranomaiselta viimeistään 29.9.2017.

Vaatimukset YVA-ohjelman sisällöstä selviävät valtioneuvoston asetuksesta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017).

YVA-ohjelma on nähtävillä 24.8.–29.9.2017 seuraavissa paikoissa:

Hangon kaupunginkirjasto, Vuorikatu 3-5, 10900 Hanko

Raaseporin kaupunki, Kaupunginkanslia, Raatihuoneentori, 10611 Raasepori

Liiteluettelo:

Liite § 385/1: www.ymparisto.fi/koverharinsatamanlaajennus YVA

Taustamateriaalia:

Ehdotus:

Lausuntonaan ympäristö- ja rakennuslautakunta toteaa, että arviointiohjelman sisältö on riittävä.

Pykälä tarkistetaan kokouksessa.

Keskustelua.

Keskustelu päättyi.

Päätös:

Kaupunginhallitus totesi, että ympäristövaikutusten arviointiohjelman sisältö on riittävä.

Otteen oikeaksi todistaa

Pöytäkirja yleisesti nähtävänä

Kokouspäivämäärä
18.09.2017

Pykälä tarkistettiin heti.

Täytäntöönpano:

Lausunto lähetetään Uudenmaan ELY-keskukselle luonnonvarat -vastuualueeseen.

18.9.2017

Carita Björklöv
kanslisekr./kansliasht.

20.09.2017

GTK/508/00.17/2017

Uudenmaan Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus
PL 36
00521 Helsinki

Viite: UUDELY/7968/2017: Lausuntopyyntö 18.8.2017: Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamista koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma

LAUSUNTO KOSKIEN HANGON SATAMA OY:N JA LIIKENNEVIRASTON KOVERHARIN SATAMAN LAAJENTAMISTA KOSKEVAA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMAA

Hangon Satama Oy ja Liikennevirasto ovat toimittaneet Uudenmaan Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskukseen Koverharin sataman laajentamista koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelman.

Geologian Tutkimuskeskus (GTK) katsoo arviointiohjelman perusteella ja nojautuen alueella aiemmin tehtyihin tutkimuksiin, että hankkeella ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia abioottiseen tai bioottiseen ympäristöön eikä sosioekonomisiin olosuhteisiin, etenkin kun ruoppausalue on päätetty rajata ilmakuplaverholla, jolloin vesipatsaaseen vapautunutta sedimenttiainesta leviää ruoppausaluetta ympäröivälle alueelle hyvin vähän.

Ruoppausalueen sedimentit ovat hyvin pitkälle hiekkaa, mutta milloin se on savea tai hiesua aineksen haitta-ainespitoisuudet on tutkimuksissa todettu melko alhaisiksi. Koska kaikki ruoppausainekset on päätetty sijoittaa maalle, näistäkään haitta-aineista ei ole haittaa, sillä massat on päätetty kuivattaa kenttäalueella ja niiden suotovedet aiotaan ottaa talteen ja puhdistaa ennen niiden päästämistä ympäristöön.

Geologian Tutkimuskeskus katsoo, että Koverharin sataman ja väyläalueen laajennuksen ympäristövaikutusten arviointiselostus on merenpohjan geologisten parametrien osalta riittävän hyvin tehty, eikä GTK:lla ole asiasta muuta huomautettavaa.

Petri Lintinen

Johtaja, projektit ja asiakkuudet

Henry Vallius

Erikoistutkija, Merigeologian yksikkö

Dnr MILBYGG 865/2017

§ 143 Hangö Hamn Ab och Trafikverkets projekt att utvidga Koverhar hamn i Hangö - utlåtande om miljökonsekvensbedömningsprogrammet

Miljö- och byggnadsnämnden 13.09.2017 § 143

Beredare: maria.m.eriksson(at)raseborg.fi, telefon 019-289 2375
Föredragande: stadsplaneringsarkitekt Simon Store

Hangö Hamn Ab planerar att utvidga hamnen i Koverhar på Hangö udd. Hamnen kommer att utvidgas genom att en eller flera kajer byggs till. Även farleden in till hamnen som Trafikverket ansvarar för planeras för att ändras gällande djup och avgränsning.

Ett MKB-bedömningsprogram har gjorts av Ingenjörbyrå Ecobio Oy. I programmet presenteras 6 olika alternativ för hur projektet kunde genomföras.

NTM-centralen i Nyland, Ansvarsområdet för miljö och naturresurser har begärt ett utlåtande gällande miljökonsekvensprogrammet senast 29.9.2017 av Raseborgs miljöförvaldning och av Raseborgs stad.

Krav på vad bedömningsprogrammets bör innehålla framgår ur statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017).

MKB-bedömningsprogrammet är framlagd till påseende 24.8–29.9.2017 på följande platser:
Hangö Stadsbibliotek, Berggatan 3-5, 10900 Hangö
Raseborgs stad, Stadskansli, Rådhusstorget, 10611 Raseborg
www.miljo.fi/koverharhamnudvidgningMKB

Bilageförteckning:
Bilaga § 143/1: Sammandrag av MKB programmet

Förslag:

Miljö- och byggnadsnämnden konstaterar att miljökonsekvensprogrammet är tillräckligt omfattande.

Diskussion.

Diskussionen avslutades.

Beslut:

Förslaget godkändes.

Verkställighet: Utlåtandet skickas till NTM-centralen i Nyland, Ansvarsområdet för miljö och naturresurser.

Utdragsbestyrkande
19.9.2017

Anne Backman
Anne Backman
kanslisekreterare
kansliasihteeri

Protokollet framlagt till påseende

Sammandrag

Hangö Hamn Ab planerar att utvidga hamnen i Koverhar på Hangö udd. Hamnen kommer att utvidgas genom att bygga till en eller flera kajer. Även farledens in till hamnen som Trafikverket administrerar över planeras att ändras, gällande dess djup och samt gränsområde.

För tillfället finns det två kajer i bruk i Koverhar hamn. Hamnverksamheten har miljötillstånd, som innehåller hamnverksamheten från miljötillståndet för det före detta stålverket i Koverhar. Hamnen är belägen på en fastighet som är hyrd utav Hangö stad. Den nya kajen planeras att byggas söder om hamnbassängen. En annan möjlig kaj planeras att byggas norr om hamnbassängen. Farledsområdet planeras att utvidgas så att området utanför de båda nya kajerna tillhör farledsområdet. Vattenområdet utanför hamnen samt hamnbassängen hör till Natura 2000-område. Till söder och öster om hamnen finns Syndalens skjutområde. Den närmaste fast- eller fritidsbebyggelsen finns på 1,1 km avstånd på Ekö nordost om hamnen.

Påverkningar av utvidgandet av hamnen utreds i ett miljökonsekvensbedömningsförfarande enligt MKB-lagen (Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning 252/2017) och MKB-förordningen (Statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning 277/2017). Meningen med MKB-förfarandet är att förse information om miljöpåverkningar som stöd för planeringen och beslutsfattandet. MKB-förfarandet är interaktiv process, varpå medborgare och intressenter kan delta med sina åsikter. Ansvarig för projektet är Hangö Hamn Ab och som kontaktmyndighet fungerar Nylands närings-, trafik- och miljöcentral. Som MKB-konsult i projektet fungerar Insinööritoimisto Ecobio Oy. Uttalanden och åsikter om MKB-programmet som nu publicerats kan ges till kontaktmyndigheten under hörande. MKB-förfarandet strävas att slutföras under år 2018.

I detta MKB-program presenteras sex alternativ för bedömning. I 0-alternativet (VE0) utvidgas inte hamnverksamheten, utan hamnen fortsätter sin verksamhet enligt de nuvarande villkoren. Alternativet innehåller en reparering av de nuvarande kajerna. I alternativ VEO+ utvidgas hamnverksamheten genom att bygga till ro-ro-ramper vid kajerna, som möjliggör lossning av last via hjul. Detta ökar hamnen fartygsmängd en aning.

Det första projekialternativet innehåller byggandet av en ny kaj utanför hamnbassängen i strandriktningen norrut. Kajens djup är 12 m och förverkligandet kräver muddring på ca 31 000 m³ktr. Fartygstafiken uppskattas att öka till ca 415 fartygsbesök per år. I det andra alternativet byggs nya kajer (djup 13 m och 9 m) utanför hamnbassängen, både på norra och södra sidan. På norra ändan av norra sidans kaj byggs även en utgående diktal. Alternativet kräver muddring på ca 96 000 m²ktr samt lös brytning längre ut på farleden. Hamntrafiken uppskattas att öka till 770 fartygsbe-

sök per år. Alternativet har även ett +-alternativ (2+), där en dubbelsidig utgående diktal byggs i södra delen av den södergående kajen. Till skillnad från det föregående alternativet kräver detta en aningen större muddringsmängd (102 000 m³ktr).

Det tredje alternativet beskriver en situation där det byggs en kaj i strandens riktning söder och norr om den nuvarande hamnbassängen. Djupet vid den norra kajen är det största möjliga i Östersjön, 15,3 m, och 12 m vid den södra. Förverkligandet kräver stora muddringar (605 000 m³ktr) utanför hamnen samt en aning lösbrytning längre ut på farleden. Fartygstrafiken uppskattas att öka till 380 fartygsbesök per år i detta alternativ.

I MKB-förfarandet kommer man om tillämpligt att uppskatta påverkningar av utvidgningen av hamnen gällande:

- miljöförhållanden
- Natura 2000 -området
- landskap, stadsbild och kulturarv
- människors hälsa, levnadsförhållanden och trivsel
- samhällsstruktur och näringsliv

Dnro MILBYGG 865/2017

§ 143 Hangon satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamista - lausunto ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Ympäristö- ja rakennuslautakunta 13.09.2017 § 143

Valmistelija: maria.m.eriksson(at)raasepori.fi, puhelin 019-2892375
Esittelijä: kaupunkisuunnitteluarkkitehti Simon Store

Hangon Satama Oy suunnittelee Koverharin sataman laajentamista Hankoniemellä Koverharin alueella. Satamaa tullaan laajentamaan rakentamalla yksi tai useampia laitureita lisää. Myös Liikenneviraston hallinnoiman, satamaan ulottuvan väylän syvyyttä ja väyläalueen rajausta suunnitellaan muutettavaksi.

Insinööritoimisto Ecobio Oy on laatinut YVA-ohjelman. Ohjelmassa esitetään kuusi toteuttamisvaihtoehtoa.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö- ja luonnonvarat –vastuualue on pyytänyt lausuntoa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta Raaseporin ympäristöviranomaiselta ja Raaseporin kaupungilta viimeistään 29.9.2017.

Vaatimukset YVA-ohjelman sisällöstä selviävät valtioneuvoston asetuksesta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017).

YVA-ohjelma on nähtävillä 24.8.-29.9.2017 seuraavissa paikoissa:
Hangon kaupunginkirjasto, Vuorikatu 3-5, 10900 Hanko
Raaseporin kaupunki, Kaupunginkanslia, Raatihuoneentori, 10611 Raasepori
www.ymparisto.fi/koverharinsatamanlaajennusYVA

Liiteluettelo:
Liite § 143/1: YVA-ohjelman tiivistelmä
Taustamateriaalia:

Ehdotus:

Lausuntonaan Ympäristö- ja rakennuslautakunta toteaa, että arviointiohjelman sisältö on riittävä.

Keskustelua.

Keskustelu päättyi.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Täytäntöönpano:

Lausunto lähetetään Uudenmaan Ely-keskukselle, ympäristö ja luonnonvarat vastuualue.

Otteen oikeaksi todistaa
19.9.2017

Anne Backman
kansliasekretärare
kansliasihteeri

Pöytäkirja yleisesti nähtävänä

Tiivistelmä

Hangon Satama Oy suunnittelee Koverharin sataman laajentamista Hanko-niemellä Koverharin alueella. Satamaa tullaan laajentamaan rakentamalla yksi tai useampia laitureita lisää. Myös Liikenneviraston hallinnoiman sa-tamaan ulottuvan väylän syvyyttä ja väyläalueen rajausta suunnitellaan muutettavaksi. Liikennevirasto on osaltaan mukana hankkeessa ja se on sopinut vastuunjaosta Hangon Sataman kanssa.

Koverharin satamassa on tällä hetkellä toiminnassa kaksi laituria. Satama toiminnoilla on ympäristölupa, joka sisältää satamatoiminnan entisen Ko-verharin terästehtaan ympäristöluvasta. Satama sijaitsee Hangon kaupun-gilta vuokralla olevalla kiinteistöllä. Uusi laituri on suunniteltu rakennetta-van satama-altaan eteläpuolelle. Toinen mahdollinen laituri on suunniteltu rakennettavan satama-altaan pohjoispuolelle. Väyläaluetta suunnitellaan laajennettavan niin, että molempien uusien laiturien edusta kuuluu väylä-alueeseen. Sataman edustan vesialue satama-allas mukaan lukien kuuluu Natura 2000 -alueeseen. Sataman etelä- ja itäpuolella on Syndalenin am-puma-alue. Lähimmät asuinrakennukset sijaitsevat noin 1,1 km päässä hankealueelta Ekön saarella.

Sataman laajentamisen vaikutukset selvitetään YVA-lain (Laki ympäristö-vaikutusten arviointimenettelystä 252/2017) ja YVA-asetuksen (Valtioneu-voston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 277/2017) mu-kaisessa ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä. YVA-menettelyn tar-koitus on tuottaa tietoa ympäristövaikutuksista suunnittelun ja päätöksen-teon tueksi. YVA-menettely on vuorovaikutteinen, joten kansalaiset ja si-dosryhmät voivat osallistua siihen mielipiteillään. Hankkeesta vastaava on Hangon Satama Oy ja yhteysviranomaisena toimii Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. YVA-konsulttina hankkeessa toimii Insinööri-toimisto Ecobio Oy. Lausuntoja ja mielipiteitä nyt julkaistusta YVA-ohjelmasta voi antaa yhteysviranomaiselle kuulutusaikana. YVA-menettely pyritään saattamaan valmiiksi vuoden 2018 aikana.

Tässä YVA-ohjelmassa esitetään kuusi arvioitavaa vaihtoehtoa. 0-vaihtoehdossa (VE0) toimintaa ei laajenneta vaan satama jatkaa toimintaansa nykyisten lupaehtojen mukaan. Vaihtoehto sisältää nykyisten laitu-reiden kunnostuksen. Vaihtoehdossa VE0+ sataman toimintaa kasvatetaan rakentamalla laitureille ro-ro-rampit, jotka mahdollistavat lastin purkamisen rullaamalla. Tämä nostaa sataman laivamääriä.

Ensimmäinen hankevaihtoehto pitää sisällään uuden laiturin rakentamisen satama-altaan ulkopuolelle pohjoiseen rannansuuntaisesti. Laiturin syvyys on 12 m ja toteutus vaatii ruoppauksia noin 31 000 kiintokuutiometriä (m³ktr). Laivaliikenteen arvioidaan kasvavan yli 400 aluskäyntiin vuodessa. Toisessa vaihtoehdossa satama-altaan ulkopuolelle, sekä pohjoiseen että etelään rakennetaan uudet laiturit (syvyydet 13 m ja 9 m) sekä pohjoispuo-

lelle pohjoiselle sivulle pistolaituri. Vaihtoehto vaatii ruoppauksia noin 96 000 m³ktr ja lisäksi louhintaa kauempana väylällä. Sataman liikenteen arvioidaan kasvavan noin 770 aluskäyntiin vuodessa. Vaihtoehdosta on myös +-vaihtoehto (2+), jossa eteläinen rannansuuntaisen laiturin eteläosaan rakennetaan kaksipaikkainen pistolaituri. Vaihtoehdon erona edelliseen on tämän lisäksi hieman isompi ruoppausmäärä (102 000 m³ktr) sekä arvioitu satamassa käyvien alusten määrä vuodessa (1070).

Kolmas vaihtoehto kuvaa tilannetta, missä nykyisen satama-altaan etelä- ja pohjoispuolelle rakennetaan rannan suuntainen laituri. Pohjoispuolen laiturin syvyys on suurin Itämerellä käyttökelpoinen 15,3 m, ja eteläpuolen 12 m. Toteutus vaatii suuria ruoppauksia (605 000 m³ktr) sataman edustalla ja hieman louhintaa kauempana väylällä. Alusliikenteen arvioidaan kasvavan vaihtoehdossa 380 käyntiin vuodessa.

YVA-menettelyssä tullaan soveltuvin osin arvioimaan sataman laajennuksen vaikutuksia:

- luonnonolosuhteisiin
- Natura 2000 -alueeseen
- maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön
- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen yhdyskuntarakenteeseen ja elinkeinotoimintaan.

kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

lausuntopyyntö 18.8.2017 UDELY/7968/2017

Koverharin sataman laajentamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelma

Hangon Satama Oy ja Liikennevirasto suunnittelevat Koverharin sataman laajentamista Hankoniemellä.

Arvioitavat vaihtoehdot:

- VE 0: Hanketta ei toteuteta. Sataman toimintaa jatketaan myönnetyn ympäristöluvan ja vesiluvan mukaisesti sisältäen myös satamatoiminnan kehittämisen Hangon Länsisatamassa.
- VE 0+: Kuten VE 0, mutta tarkastellaan sataman tilaa käynnissä olevan bulk-laiturin saneerauksen ja satama-altaan kunnossapitoruoppausten jälkeen siten, että olemassa olevat laiturit varustetaan rampeilla ro-ro liikennettä varten. Aluskäyntejä on arviolta 295 vuodessa.
- VE 1: Satamaan rakennetaan uusi bulk- tai konttilaituri nykyisen satama-altaan pohjoispuolelle ja väyläaluetta muutetaan laiturialueen edustalla ja supistetaan hieman pohjoisesta. Laiturialueen edustalta ruopataan 31 000 m³ctr ja vesialuetta täytetään 28 000 m². Aluskäyntejä on arviolta 415 vuodessa.
- VE 2: Satama-altaan etelä- ja pohjoispuolelle rakennetaan rannan suuntainen laituri ja pohjoispuolelle lisäksi pistolaituri. Pohjoispuoleista rannan suuntaista laituria käyttävät bulk/konttialukset ja eteläpuoleista ROPAX-alukset. Pistolaituria käyttävät ro-ro alukset. Laiturialueen edustalta ruopataan 96 000 m³ctr ja vesialuetta täytetään 44 000 m². Tuloväylän syventäminen edellyttää ruoppauksia myös Hästö Busö/Tvärminneön läheisyydessä. Väylää tulee leventää myös louhimalla kalliota arviolta 6 000 m³ctr. Aluskäyntejä on arviolta 770 vuodessa.
- VE 2+: Kuten VE 2, mutta sataman eteläpuolella oleva rannansuuntainen laituri on bulk-laituri, jonka eteläpuolella on pistolaituri, jossa on laivapaikat molemmilla puolilla. Laiturialueen edustalta ruopataan 102 000 m³ctr ja vesialuetta täytetään 47 000 m². Louhintamäärä on sama kuin vaihtoehdossa 2.

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Postiosoite: PL 150, 13101 Hämeenlinna

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaartin katu 15,
Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9,
Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4,
Kouvola

VE 3: Satama-altaan etelä- ja pohjoispuolelle rakennetaan rannan suuntainen laituri bulk/konttialuksille. Laiturialueen edustalta ruopataan 605 000 m³ltr ja vesialuetta täytetään 38 000 m². Tuloväylän syventäminen edellyttää ruoppauksia myös Hästö Busö/Tvärminneön läheisyydessä. Väylää tulee leventää ruoppaamalla/louhimalla kalliota oletettavasti 34 000 m³ltr. Aluskäyntejä on arviolta 380 vuodessa.

Hanke käsittää laiturien ja kenttäalueiden rakennukset, sataman edustan ruoppaukset ja toteutettavasta vaihtoehdosta riippuen väylän louhinnan, näiden massojen sijoituksen sekä sataman toiminnan.

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat vastuualueen ympäristöterveydenhuoltoyksikkö esittää lausuntonaan seuraavaa:

Talousvesi

Arviointiohjelman mukaan ruoppausmassat on tarkoitus sijoittaa maa-alueelle, mutta tarkempia sijoituspaikkoja ei ole vielä päätetty. Massoja on suunniteltu käytettävän ainakin sataman kenttä- ja laiturialueiden taustatäytöissä. Massat kuivataan kenttä-alueella ja niiden suotovedet otetaan talteen ja puhdistetaan ennen päästämistä ympäristöön. Satama-alueen sedimenttitutkimusten perusteella sedimentissä esiintyy kohonneita pitoisuuksia haitta-aineita, mutta pitoisuudet alittavat pääosin PIMA-asetuksen kynnsarvot, eikä suurinta osaa massoista siten luokitella pilaantuneiksi, kun ne läjitetään maalle.

Hanke-alue sijaitsee osittain vedenhankintaa varten tärkeällä pohjavesialueella (Isolähde) ja pohjavesialue ympäröi hankealuetta. Hankealueella sijaitsee yksi vedenottamo. Pohjavesialue on luokiteltu laadultaan hyväksi. Alueen pohjavesivarannoille on laadittu suojelusuunnitelma, jota noudatetaan, eikä sataman laajentamisen arvioida heikentävän suunnitelman toteutusta, sillä vaikutuksia pohjavesivarantoon ei arvioida syntyvän. Pohjaveden muodostumisalue sijaitsee kuitenkin niin lähellä, että suurilla rakennustöillä voi olla vaikutuksia pohjaveden muodostumiseen. Sataman toiminnalla ei arvioida olevan vaikutuksia pohjavesialueisiin, sillä kaikki lastinkäsittely- ja pinnoitusalueet ovat pinnoitettuja.

Maakuntakaavan pohjavesialueen suunnittelumääräyksen mukaan aluetta koskevat toimenpiteet on suunniteltava siten, etteivät ne vähennä pysyvästi pohjaveden määrää tai heikennä sen laatua.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö toteaa, että Isolähteen pohjavesialueella sijaitsee vedenottamoita, joiden vettä käytetään talousveden valmistukseen. Hankkeen rakentamisen ja sataman toiminnan aikaisia vaikutuksia myös niihin on tarpeen arvioida, mukaan lukien ruoppausmassojen sijoitus ja varastointi. Arvioinnissa on huomioitava vaikutukset sekä veden laatuun että määrään. Arvioinnissa on myös tarpeen tuoda esille mahdollisuudet korvaavan veden saantiin, jos hankkeesta tai sataman toiminnoista aiheutuisi vaikutuksia vedenottamoiden käytölle.

Uimavesi

Arviointiohjelman mukaan hankealueen lähiympäristössä sekä mantereella että saarissa sijaitsee runsaasti vapaa-ajan asutusta. Satama-alueen pohjoispuolella

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Postiosoite: PL 150, 13101 Hämeenlinna

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15,
Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9,
Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4,
Kouvola

sijaitsee hiekkaranta, jota paikalliset käyttävät virkistysalueena. Rannan pohjois-
osassa sijaitsee myös Högsandin kurssikeskus.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää hyvänä, että rakentamisen aikaiset meluavat
työt ja ruoppaukset on suunniteltu tehtävän syksyn ja talven aikana, jolloin haitat
vapaa-ajan asunnoille ja vaikutukset uimaveden laadulle jäävät mahdollisimman
vähäisiksi.

Melu

Arviointiohjelman mukaan sataman alue sijaitsee Puolustusvoimien harjoitus- ja
ampuma-alueella, joka tuottaa noin 55 dB:n melualueen. 50 dB:n melualue ulottuu
noin kahden kilometrin päähän rannikosta sekä Hankoniemen pohjoispuolelle.
Harjoituksia pidetään ajoittain.

Ympäristöterveydenhuoltoyksikkö pitää tarpeellisena, että toiminnan aikaiset
yhteisvaikutukset ampumamelun kanssa arvioidaan, kuten on esitettykin.

Muuta

Ympäristöterveydenhuoltoyksikön mielestä arviointiselostuksessa on tarpeen esittää,
kuinka paljon ruoppausmassoja on suunniteltu käytettävän satama-alueella ja missä
kohdin sekä miten varmistetaan massojen sopivuus kyseiseen paikkaan, kun otetaan
huomioon vedenhankinnan kannalta tärkeän pohjavesialueen läheisyys. Lisäksi on
tarpeen esittää, mitä tehdään massoille, joita ei voida käyttää satama-alueella sekä
niiden määrät.

Muilta osin arviointiohjelmasta ei ole huomautettavaa.

Ympäristöterveydenhuollon
ylitarkastaja

Erja-Riitta Tarhanen

Tiedoksi Eteläkärjen ympäristöterveys

ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

puh. 029 501 6000
fax 03 570 8002
kirjaamo.etela@avi.fi
www.avi.fi/etela

Postiosoite: PL 150, 13101 Hämeenlinna

Hämeenlinnan päätoimipaikka
Birger Jaarlin katu 15,
Hämeenlinna

Helsingin toimipaikka
Ratapihantie 9,
Helsinki

Kouvolan toimipaikka
Kauppamiehenkatu 4,
Kouvola

25.9.2017

BN13214
2871/10.02/2017

Uudenmaan ELY-keskus
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

PL 36
00521 HELSINKI

Uudenmaan Ely-keskuksen lausuntopyyntö, UUDELY/7968/2017, 18.8.2017

KOVERHARIN SATAMAHANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMA

1. Asia

Uudenmaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt viiteasiakirjalla Puolustusvoimien lausuntoa Koverharin sataman laajennushankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

2. Puolustusvoimien lausunto

Puolustusvoimien hallintoyksiköt ovat tutustuneet ympäristövaikutusten arviointiohjelmaan. Puolustusvoimilla ei ole huomauttamista ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Puolustusvoimat esittää seuraavat asiat huomioitavaksi Koverharin satamahankkeen jatkosuunnittelussa:

Puolustusvoimien Syndalenin ampuma- ja harjoitusalue sijaitsee Koverharin sataman välittömässä läheisyydessä. Maantieyhteys Syndaleniin risteää Koverharin satamaraiteen kanssa tasoristeysratkaisuna.

Mikäli raideliikenne Koverharin satamasta jatkuu nykyisellään, tai mahdollisesti jopa vilkastuu, tulee Viskon-/(Koverharintien) tasoristeuksen turvallisuutta parantaa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi puomeilla ja varoitusvaloilla nykyisten liikennemerkkien sijaan.

Arviointiohjelman mukaan Koverharintiellä liikkuu keskimäärin 363 ajoneuvoa ja Viskontiellä 132 avoneuvoa vuorokaudessa. Näistä suuri osa on Puolustusvoimien ajoneuvoja. Tämän lisäksi tasoristeuksen yli kulkee varusmiesosastoja jalan sekä polkupyörillä. Pelkkä liikennemerkki ei välttämättä riitä turvallisuuden varmistamiseksi tasoristeyksessä, mikäli rataosuuden raideliikenne tulevaisuudessa lisääntyy.

Jatkossa, rakennustöitä tehtäessä, tulee huomioida hankealueella ja sen läheisyydessä mahdollisesti kulkevat Puolustusvoimien kaapeliliinjat. Linjojen sijainti tulee selvittää vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen aiottua rakentamista.

Puolustusvoimien kaapeleiden näyttö tulee tilata Johtotieto Oy:ltä. Johtotieto Oy neuvoo kaivajia ja rakentajia kaapelivaurioiden välttämiseksi.

Kaapelinäyttöjen yhteystiedot: Johtotieto Oy, Seutulantie 3-5 B, 04410 Järvenpää, Puh. 0800 12600, sp. info@johtotieto.fi.

Puolustusvoimien käytössä olevat kaapelilinjat on huomioitava myös suunniteltaessa ja toteutettaessa vesirakennustoimenpiteitä. Merikaapeleiden sijainti tulee tarkistaa ja sopia tarvittavat kaapelinäytöt jo suunnitteluvaiheessa **Merivoimien operatiivisesta järjestelmäkeskuksesta (MOJK) puh.0299 303654.**

3. Yhteystiedot

Yhteyshenkilöt 1LOGR:ssa ovat kiinteistöpäällikkö, Seppo Kesänen puh. 0299 571 262 ja kiinteistöinsinööri Jukka Kohopää, puh. 0299 571 263, sähköposti etunimi.sukunimi@mil.fi.

Rykmentin komentaja
Eversti

Eero Pakarinen

Osastopäällikkö
Everstiluutnantti

Tamio Salminen

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI

MERIVE
RPR
UUDPR
KAARTJR
PVJJK
PVTIEDL
Eero Ruotsila, Puolustusvoimien logistiikkalaitoksen esikunta Logistiikkaosasto

Hangon ympäristöyhdistys ry

c/o Astrid Lindström

Venny Soldans v. 12, 10900 Hanko

0408474030

astrid.lindstrom@brev.fi

**Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö- ja luonnonvarat
-vastualue****Asia: Lausunto Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston ympäristövaikutusten
arviointiohjelmasta.**

Sataman arviointiohjelma on hyvin laaja.

Hangon ympäristöyhdistys haluaa kuitenkin painottaa seuraavia asioita:

1. Pohjavesi

Satamaaluetta ei katsota pohjavesialueeksi, varmaankin siksi että aikaisempi tehdastoiminta on voinut vaikuttaa pohjaveden laatuun. Pohjavettä kuitenkin muodostuneen alueella. Hydrogeologisessa tarkastelussa todetaan että *”Mittauksen eriaikaisuudesta johtuen havaintojen perusteella ei voida muodostaa tarkkaa arviota pohjaveden virtaussuunnista.”* Riskinä siis on että esim. öljyvudon sattuessa saastunutta pohjavettä virtaa Isolähteen pohjavesialueen suuntaan.

Pohjaveden esiintyminen ja kulkusuunnat on siis selvitettävä tarkemmin.

2. Metallit, sameus, ravinteet suhteessa ruoppaukseen.

Lainaus kohdasta *”10.4.3 Vaikutukset pohja- ja pintavesien laatuun”*
Sataman edustan ruoppaus vaikuttaa voimakkaasti lähialueiden vedenlaatuun, sillä ruoppaustoiminta aiheuttaa kiintoainespitoisuuden nousua ja veden samentumista. Myös pohjasedimentteihin sitoutuneet ravinteet, metallit ja muut haitta-aineet lähtevät liikkeelle ja leviävät mahdollisesti uudelle alueelle. Ravinteiden vapautuminen kiertoon voi aiheuttaa paikallista rehevöitymistä, kun metallien vaikutus on eliöstölle suoraan haitallinen. Ruoppausvaikutusten laajuus voi olla jopa muutamia kilometrejä riippuen alueen virtausolosuhteista.

Lainaus kohdan 10.4.3 vaikutusten arvioinnista:

Ruoppauksessa kiertoon pääsevien ravinteiden ja metallien leviämisen vaikutusta tarkastellaan suhteessa ympäristöön ja arvioidaan, minkälaisia vaikutuksia syntyy. Arvioinnissa tunnistetaan systemaattisesti merkitykselliset vaaralliset aineet, niiden mahdolliset päästölähteet ja kulkeutumisreitit ja

arvioidaan hankkeen mahdolliset vaikutukset pinta- ja pohjavesiin. Lisäksi ehdotetaan onnettomuustilanteita ehkäiseviä toimia sekä pyritään löytämään parhaat toimintatavat toimintaan mahdollisissa onnettomuustilanteissa.

METALLIT ovat nyt sedimentissä. Kun sedimentit ruopataan ja sekoitellaan, saattaa aineksen emäs-happo-tasapaino muuttua ja jossain olosuhteissa metallit vapautuvat liukenevaan muotoon. Sedimentti on hapetonta ja hapen kanssa kosketuksiin joutuessaan voi tapahtua reaktioita.

SAMEUS JA RAVINTEET: Tvärminnen eläintieteellinen asema sijaitsee lähistöllä. Siellä on tehty 115 vuotta vesistötutkimuksia, pitkäaikaisia tutkimussarjoja vedestä, eliöstöstä ja kasvillisuudesta. Tätä tutkimusta ei tulisi vaarantaa.

Metallien mahdollisen haitallisuuden vuoksi sekä sameuden ja ravinteiden mahdollisen leviämisen vuoksi YVA'n ehdottamat arvioinnit on tehtävä tosi perusteellisesti.

3. Melu

Alueella on selvitettävä myös matalataajuisen melun voimakkuus ja melun leviäminen. Satamassa ollessaan laivat käyttävät apukoneitaan, jotka aiheuttavat matalataajuisia ääntä. Sellainen ääni kulkeutuu kauas. Asuntojen seinät ja muu ulkovaippa eivät merkittävästi vaimenna kaikkein alhaisimpia taajuuksia. Sisätiloissa ääni voi olla häiritsevä. Mallinnuksessa on myös huomioitava, että matalataajuisen äänen päästöpiiste on laivassa korkealla (pakoputken pää) ja lähellä ei ole äänen etenemistä rajoittavia elementtejä.

4. Natura-alue

Lainaus YVA'sta: Hankkeen vaikutuksista Natura-alueen suojeluarvoihin laaditaan arviointi, joka tehdään YVA-menettelyn yhteydessä. Natura-arvioinnissa selvitetään, kuinka merkittäviä ovat eri hankevaihtoehtojen vaikutukset ja minkälaisilla suojatoimenpiteillä haittoja voidaan ehkäistä.

Arviointi: tärkeätä että se tehdään hyvin ja huolella.

5. Räjähdykset ja louhinnat Storsundsharunin luonnonsuojelun alueen lähellä.

Vaihtoehtojen kohdalla on selvitettävä, mikä vaihtoehdoista vaatii vähiten räjäytyksiä tällä herkällä alueella. Räjähdyksen vaikutus Tvärminnen tutkimuslaitoksen pitkäaikaisiin tutkimuksiin on selvitettävä. Alue on herkkä ja erittäin tärkeä pitkäaikaisille tutkimuksille.

6. YVA-selostuksessa tullaan ehdottamaan toimia, joilla haitallisia ympäristövaikutuksia pyritään ehkäisemään ja rajoittamaan.

Yksi tällainen toimi jota pitäisi vahvasti harkita on asettaa laivoille nopeusrajoituksia.

Toinen on, että ennen vedenalaisia räjäytyksiä suoritettaisiin pienempiä pelotusräjähdyksiä jotta kalat ja hylkeet ehtivät pois.

Hanko 26.9.2017

Astrid Lindström, puh.joht.

Mona Salminen, siht.

Ympäristölautakunta

§ 167

26.09.2017

Uudenmaan ELY - keskus
ELY - centralen i Nyland

28-09-2017

Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston Koverharin sataman laajentamista koskeva hanke / lausunto
ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (YVA-ohjelmasta)

695/70.702/2014

YMP 26.09.2017 § 167

Hangon Satama Oy suunnittelee Koverharin sataman laajentamista. Satamaa tullaan laajentamaan rakentamalla yksi tai useampia laitureita lisää. Myös Liikenneviraston hallinnoiman satamaan ulottuvan väylän syvyyttä ja väyläalueen rajausta suunnitellaan muutettavaksi.

Insinööritoimisto Ecobio Oy on laatinut YVA-ohjelman. Ohjelmassa esitetään kuusi eri vaihtoehtoa hankkeelle.

Uudenmaan ELY-keskus - Ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue toimii ympäristövaikutusten arvioinnin yhteysviranomaisena ja pyytää nyt lausuntoa YVA-ohjelmasta. Lausunto pyydetään 29.9.2017 mennessä.

Arviointiohjelman sisältövaatimuksista säädetään Valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017).

YVA-ohjelma on 24.8-29.9.2017 luettavissa muun muassa Hangon kaupunginkirjastossa (Vuorikatu 3-5) ja www-osoitteessa www.ymparisto.fi/koverharinsatamanlaajennusYVA.

Ehdotus (Wahteristo)

Ympäristölautakunta toteaa kyseessä olevan ympäristövaikutusten arviointiohjelman olevan hyvin laadituksi ja tarpeeksi kattavaksi.

Pykälä tarkistetaan välittömästi.

Asian käsittely

Björn Peltonen ilmoitti olevansa esteellinen (palvelussuhde- ja toimeksiantojäävi) ja poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin ja pykälä tarkistettiin välittömästi.

Lisätiedot

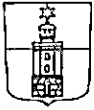
Vs ympäristönsuojelupäällikkö Ville Wahteristo, 040 169 3523

Otteen oikeaksi todistaa

Hanko 27.9.2017

Marika Engblom

Kanslisti

Viranomainen

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimus / Kunnallisvalitus

Päivämäärä

Pykälä

Sivu

26.9.2017

167

Muutoksenhakukielto ja sen peruste	<p>☒ Koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, kuntalain 91 §:n nojalla tästä päätöksestä ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta.</p> <p>☐ Muu peruste, mikä</p>
---	---

Liitetään otteeseen / päätökseen

Uudenmaan ELY-keskus
PL 36
00521 Helsinki

LAUSUNTO HANGON SATAMA OY:N JA LIIKENNEVIRASTON KOVERHARIN SATAMAN LAAJENTAMISTA KOSKEVASTA YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA

Viite: Lausuntopyyntö UUDELY/7968/2017

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on tutustunut YVA-ohjelmaan. Pelastuslaitos ei ota kantaa siihen, mikä vaihtoehtoista tulisi toteuttaa. Ohjelmassa tulisi pelastuslaitoksen mielestä tarkastella

- laivojen tankkaukseen liittyvät ympäristö- ja turvallisuusriskit
- vaarallisten aineiden kuljetuksiin maantiellä pohjavesialueella liittyvät riskit ja pohjavesisuojausten tarve
- lisääntyvän ajoneuvoliikenteen aiheuttamat riskit
- mahdolliseen tulipaloon liittyvän muodostuvan sammutusjäteveden aiheuttamat riskit.

Nämä olikin osittain huomioitu YVA-ohjelmassa.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella ei ole nykyisillä resursseilla mahdollista estää sammutusjätevesien kulkeutumista mereen tai pohjaveteen onnettomuustilanteen alkuvaiheessa sammutus- ja pelastustoimien ollessa kesken. Toiminnanharjoittajan tulee itse varautua torjuntaan käytetyn veden talteenottoon asetuksen 856/2012 77 §:n mukaisesti.

Kohdassa 11.3. Muut luvat tulee esittää vaarallisten kemikaalien vähäiseen sekä laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn liittyvä ilmoitus/lupamenettely. Tähän liittyen tulee huomioida kemikaaliturvallisuuslain 390/2005 18 § toiminnan sijoituksesta luontokohteiden ja pohjavesialueiden läheisyyteen.

Anu Puttonen
Johtava palotarkas

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
PI 36
00521 HELSINKI

Viite UDELY/7968/2017

Asia **HANKO, Koverharin sataman laajentamista koskeva YVA-ohjelma**

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/ympäristö- ja luonnonvarat – vastuualue pyytää Museovirastolta lausuntoa Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston laatimasta Koverharin sataman ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Museovirasto on perehtynyt YVA-ohjelmaan vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimisen osalta.

Hangon Satama Oy suunnittelee Koverharin sataman laajentamista. Satamassa on tällä hetkellä kaksi laituria. Laajennus tullaan tekemään rakentamalla yksi tai useampia laitureita, täyttämällä vesialuetta ja ruoppaamalla laitureiden edustoja syvemmäksi. Myös Liikenneviraston hallinnoiman satamaan johtavan väylän syvyyttä suunnitellaan lisättäväksi ja väyläaluetta laajennettavaksi.

YVA-ohjelmassa esitellään kuusi hankevaihtoehtoa, joista VE0 on nykyisen toiminnan jatkaminen ja nykyisten laitureiden kunnostaminen. Vaihtoehto VE0+ sisältää kahden nykyisen laiturin varustamisen ro-ro –rampeilla ja satamatoiminnan kehittämistä Länsi-satamassa. VE1 sisältää uuden laiturin rakentamisen nykyisen satama-altaan pohjoispuolelle rannansuuntaisesti, ruoppauksia 31 000 m³ktr, täyttöä 28 000 m² ja uutta väyläaluetta noin 27 hehtaaria. Vaihtoehto VE2 sisältää uuden rannansuuntaisen laiturin rakentamisen sekä nykyisen satama-altaan pohjois- että eteläpuolelle, pohjoispuolelle sijoitettavan uuden pistolaiturin, ruoppausta 96 000 m³ktr, täyttöä 44 000 m², uutta väyläaluetta noin 40 hehtaaria sekä louhintaa ja ruoppausta kauempana väylällä. Vaihtoehtoon VE2+ liittyy VE2:een sisältyvien toimenpiteiden lisäksi pistolaiturin rakentaminen eteläisen lisälaiturin yhteyteen, isompi ruoppausmäärä (102 000 m³ktr) ja isompi täyttömäärä (47 000 m²). Ruoppausmäärältään laajin vaihtoehto on VE3, johon sisältyvät lisälaiturit nykyisen satama-altaan pohjois- ja eteläpuolelle, ruoppauksia 605 000 m³ktr, täyttöä 38 000 m², uutta väyläaluetta 43 hehtaaria sekä louhintaa kauempana väylällä. Väyläalueen louhinnat sijoittuvat kauemmaksi Lappohjan väylälle Storsundharunin saaren eteläpuolelle. Tavoitteena on toteuttaa hanke YVA-menettelyn ja lupavaiheen jälkeen vuosina 2019-2020.

YVA-ohjelma esittelee mittavan vesirakennushankkeen vaihtoehtoja pitkään asutussa rannikko- ja sisäsaaristoympäristössä, jossa on harjoitettu vesiliikennettä vuosisatojen ajan. Koverharin kylästä ja hankealueesta noin kolmen kilometrin päässä sijaitsevasta Lappohjan kylästä on kirjallisia mainintoja ainakin 1500-luvulta lähtien. Koverharin edustalla on kulkenut vanha sisäsaaristoväylä Lappohjan kylään ja lastauspaikkaan sekä väylä rannikkoa pitkin Skogbyn ohi Tammisaareen. Koverharissa olleen terästehtaan alueella on aikanaan sijainnut Syndalenin tila, joka näkyy Senaatin kartastossa 1872, sekä lyhytaikainen Silicium -niminen tiilitehdas 1900-luvun alkupuolella. Hankealueelta Koverharin sataman edustalta tunnetaan entuudestaan yksi vedenalainen muinaisjäänös,

joka paikannettiin Liikenneviraston tekemässä kartoituksessa 2007. Kyseessä on laivanhylky, joka on muinaisjäänösrekisterin kohde nro 2574 *Tvärminne Storfjärden* (ks. www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.2574). Hyllyn laatua ja ajoitusta on selvitetty arkeologisessa tarkkuusinventoinnissa 2017 (*Eeva Vakkari ja Immi Wallin, SubZone Oy 2017: Tvärminne Storfjärden -hyllyn tarkkuusinventointi ja dokumentointi*). Kattavaa vedenalaista inventointia Koverharin edustalla ja Koverhariin johtavan väylän ympäristössä ei ole kuitenkaan Museoviraston tiedon mukaan tehty eikä inventointiraporttia ole käytettävissä kaikilta niiltä alueilta, joita suunnitellaan ruopattavaksi, täytettäväksi, louhittavaksi ja otettavaksi uuteen väyläaluekäyttöön. Koverharin maa-alueella olevasta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä sen sijaan on käytettävissä ajantasainen tieto, koska asemaakaavoituksen yhteydessä on tehty arkeologinen inventointi 2016 (*John Lagerstedt ja Vesa Laulumaa, Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut 2016: Koverharin asemakaava-alueen arkeologinen inventointi*). Koverharissa on runsaasti toisen maailmansodan aikaisia linnoitteita, jotka ovat sotahistoriallisia kulttuuriperintökohteita. Kaksi kohteista sijaitsee YVA-ohjelmassa sivulla 17 olevan Koverharin satama-alueen rajauksen länsireunassa.

Koska Koverharin sataman laajentamishanke sijaitsee erityisesti vedenalaisen kulttuuriperinnön kannalta kiinnostavalla alueella, on asiallista ja tärkeää, että YVA-ohjelman tiivistelmässä kerrotaan arvioitavan sataman laajennushankkeen vaikutuksia myös kulttuuriperintöön. Ympäristön nykytilan esittelyssä kulttuuriperintöä ei kuitenkaan mainita, mitä voidaan pitää ohjelman puutteena. Vähintään kartta hankealueella ja sen välittömässä läheisyydessä olevista kulttuuriperintökohteista sekä hyllyn nro 2574 sijainnista olisi syytä olla esillä ohjelmassa.

YVA-ohjelman osassa 10.5.3 *Vaikutukset muinaisjäänöksiin* mainitaan hankealueelta tunnettu hylkykohde nro 2574, sekä kerrotaan, että Museovirasto on tietoinen Koverharin kehityshankkeesta ja hyllylle ollaan tekemässä inventointi, jolla selvitetään hyllyn historiallinen arvo. Kerrotaan myös, että tietojen tallentamisen jälkeen hylky voidaan poistaa ennen sataman laajentamista. Jotta hylkyyn liittyvä menettely tulisi ymmärrettävämmäksi ja selvemmäksi, Museovirasto esittää tekstiä täydennettäväksi seuraavaan tapaan: ”Hankealueella sijaitseva hylky nro 2574 on muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama vedenalainen muinaisjäänös, koska sen voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan. Hylky jää todennäköisesti sataman laajentamisen yhteydessä tehtävien rakennustöiden alle ja tuhoutuu rakentamisen aikana. Hyllyn laatua on selvitetty ja hylkyä on dokumentoitu satamahankkeen valmistelun yhteydessä 2017 ja raportti on toimitettu Museovirastolle. Muinaismuistolain mukaisesti hylky voidaan tarvittaessa poistaa edellyttäen, että hylkyä on tutkittu riittävällä tavalla ja siitä on saatu tieto talteen. Menettelystä sovitaan Museoviraston kanssa, kun Museovirasto on perehtynyt raporttiin ja arvioinut sen sisältämän tiedon hylkyä.”

Museoviraston ei ole syytä ottaa kantaa YVA-ohjelmassa esiteltyihin hankevaihtoehtoihin, vaan kaikki vaihtoehdot voivat olla hankkeen jatkosuunnittelun pohjana. Vedenalaisen kulttuuriperinnön osalta YVA-ohjelmaa on kuitenkin tärkeää täydentää tiedolla siitä, että hankkeen valmistelun edetessä suunnitelluilla ruoppaus-, täyttö- ja louhinta-alueilla mukaan lukien kauempana väylällä tapahtuvan louhinnan alueet sekä uusilla väyläalueilla tehdään vedenalaisen kulttuuriperinnön inventointi sen varmistamiseksi, tuleeko hanke koskemaan vedenalaista kulttuuriperintöä muuallakin kuin hyllyn nro 2574 kohdalla. Vain inventoinnin avulla saadaan hankkeen käyttöön tieto siitä, onko rakennustyöllä haitallista vaikutusta muihin vedenalaisiin muinaisjäänöksiin tai kulttuuriperintökohteisiin kuin hylkyyn nro 2574. Inventointi on syytä tehdä hyvissä ajoin siten, että jos muinaisjäänöksiä havaitaan, on tarvittaessa aikaa selvittää kohteiden laatua ja tehdä kohteiden riittävä dokumentointi ennen hankkeen toteuttamista. Inventoinnin tekemisessä voidaan hyödyntää mahdollista olemassa olevaa vedenpohjan kartoitusaineistoa, mikäli se sopii laadultaan arkeologiseen työhön. Inventoinnin tarve todettiin Museoviraston Etelä-Suomen aluehallintovirastolle 4.7.2016 antamassa lausunnossa (MV/75/05.02.01/2016) ennen kuin lupaprosessi keskeytettiin ja siirryttiin YVA-menettelyyn.

Maassa sijaitsevan arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Museovirastolla ei ole huomautettavaa YVA-ohjelmasta. Koverharin arkeologinen kulttuuriperintö tunnetaan 2016 tehdyn inventoinnin perusteella ja sataman pääasiassa vesialueella tapahtuvalla laajentamishankkeella ei ole vaikutusta kohteisiin. Tämä mainitaan YVA-ohjelman osassa 10.5.3.

YVA-ohjelman lähteisiin on aiheellista liittää aiemmin mainitut arkeologisten inventointien raportit, jotka löytyvät Museoviraston ylläpitämästä kulttuuriympäristön palveluikkunasta (www.kyppi.fi):

John Lagerstedt ja Vesa Laulumaa, Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut 2016: Koverharin asemakaava-alueen arkeologinen inventointi
www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.148089

Eeva Vakkari ja Immi Wallin, SubZone Oy 2017: Tvärminne Storfjärden -hylyn tarkkuusinventointi ja dokumentointi
www.kyppi.fi/to.aspx?id=129.148191

Yhteyshenkilö Museovirastossa on Maija Matikka (maija.matikka@museovirasto.fi, puh. 0295 33 6284).

Yli-intendentti

Helena Taskinen

Intendentti

Maija Matikka

Tiedoksi Raaseporin kaupunki/Länsi-Uudenmaan maakuntamuseo
Hangon kaupunki/Hangon museo

Aluesuunnittelu / Rekola Lasse

Uudenmaan ELY-keskus
PL 36
00521 Helsinki

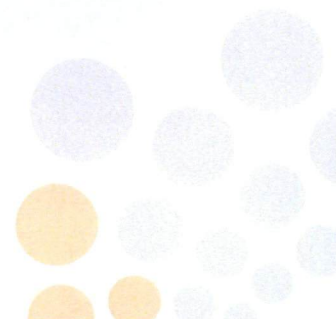
Lausuntopyyntö 18.8.2017, UUDELY/7968/2017

Lausunto Koverharin sataman laajentamisen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta

Arviointiohjelmassa on esitetty riittävästi toteutusvaihtoehtoja ja ne ovat keskenään vertailukelpoisia. Koverharin sataman laajentaminen on hanke, jonka vaikutukset ovat ylikunnallisia ja seudullisia. Arviointiohjelmaan sisältyy luvussa 7 Kaavoitus kuvaus voimassa olevista maakuntakaavoista ja niiden sisällöstä. Kuvaus on osin epäjohdonmukainen ja sisältää tarkennuksia vaativia asiakohtia. Ajantasainen maakuntakaava-aineisto löytyy liiton sivuilta ja liitto voi tarvittaessa toimittaa tarkennetun tekstiosuuden arviointiselostuksen laatijoiden käyttöön. Kaavoitustilanteen ajantasaisuuden kannalta merkittävä asia on maakuntavaltuuston päätös 24.5.2017 hyväksyä Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava. Arviointiselostuksessa tulee käyttää johdonmukaisesti maakunnan liitosta nimeä Uudenmaan liitto.

Arviointiselostuksessa tulee tuoda selkeästi esille maankäyttö- ja rakennuslain mukainen eri kaavatasojen välinen kaavahierarkia. Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaava sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Alueella on voimassa oikeusvaikutteinen Lappohja-Koverhar yleiskaava. Arviointiohjelman mukaan yleiskaavaa ollaan muuttamassa. Tällöin ovat voimassa olevat maakuntakaavat ohjeena maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti. Tämä maakuntakaavan ja alueen yleiskaavan välinen suhde tulee tuoda selkeästi esille arviointiselostuksessa myös kaavojen sisällön osalta.

Hankealue sijaitsee Natura 2000-alueella. Tarve arvioida hankkeen mahdolliset vaikutukset Natura-alueen luonnonoloihin on tunnistettu arviointiohjelmassa. Ohjelman mukaan on luonnonsuojelulain 65§:n edellyttämä arviointi tarkoitus tehdä käynnistyneen yva-menettelyn osana. Tavoite hyödyntää mahdollisuutta nopeuttaa ja yhdistää arviointiprosesseja on kannatettava. Arviointiohjelmassa olisi ollut perusteltua selostaa tältä osin tarkemmin luonnonsuojelulain ja ympäristövaikutusten arvioinnista annetun lain välistä suhdetta. Yhteysviranomaisena toimivaa ELY-keskusta koskee erilaiset lausuntomääräajat riippuen siitä annetaanko luonnonsuojelulain

mukainen Natura-lausunto vai yva-lain mukainen perusteltu päätelmä. Hanketta koskeva Natura-arviointi on vaativa. Sen saaminen luonnonsuojelulain vaatimukset täyttäväksi yva-arvoinnin aikataulun puitteissa on mahdollista mutta sisältänee sellaisia epävarmuustekijöitä, jotka olisi perusteltua tunnistaa arvioinnin ja erityisesti hankkeen toteutusaikataulussa. Lukuun 11 (Hankkeen rakentamisen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja päätökset) tulisi lisätä tarvittavat kaavapäätökset sekä Natura-lausunto joko luonnonsuojelulain mukaisena lausuntona tai osana yva-lain mukaista perusteltua päätelmää.

Uudenmaan liitto katsoo, että esitetty arviointiohjelma antaa riittävät edellytykset arviointiselostuksen laatimiselle.

Merja Vikman-Kanerva
Aluesuunnittelun
vastuualueen johtaja

Lasse Rekola
Ympäristöasiantuntija

ETELÄKÄRJEN YMPÄRISTÖTERVEYS
Tammisaaren toimipiste
Raaseporintie 9
10 600 TAMMISAARI

Ingegerd Grün-Maja 044-744 65 93

LAUSUNTO

29.9.2017

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Viite: Lausuntopyyntö 18.8.2017, UUDELY/7968/2017

LAUSUNTO YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIOHJELMASTA, KOVERHARIN SATAMAN LAAJENTAMINEN, HANKO

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastualue on pyytänyt Eteläkärjen ympäristöterveyden lausuntoa Hangon Satama Oy:n ja Liikenneviraston ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta, joka koskee Koverharin sataman laajennusta. Satamaa tullaan laajentamaan rakentamalla yksi tai useampia laitureita lisää. Myös Liikenneviraston hallinnoiman satamaan ulottuvan väylän syvyyttä ja väyläalueen rajausta suunnitellaan muutettavaksi.

Koverharin satamassa on tällä hetkellä toiminnassa kaksi laituria. Voimassa olevan ympäristöluvan mukaan satamassa voi käydä noin aluksia 200 vuodessa. Vesilupapäätöksen mukaan nykyinen laituri voidaan kunnostaa ja satama-altaassa saa tehdä kunnossapitoruoppaus.

Hankkeen vaihtoehdot

Vaihtoehto 0: Sataman toiminta jatkuu nykyisen ympäristöluvan ja vesiluvan mukaisesti ja satamatoiminnan kehittämistä Hangon Länsisatamassa tarkastellaan. Vesilupa mahdollistaa sataman nykyisen bulk-laiturin saneerauksen ja satama-altaan kunnossapitoruoppauksen. Saneerauksen jälkeen satamassa on käytössä kaksi laituria. Aluskäyntejä on noin 150 per vuosi.

Vaihtoehto 0+: Kuten VE 0 mutta bulk-laiturin saneerauksen ja satama-altaan kunnossapitoruoppauksen jälkeen laiturit varustetaan rampeilla ro-ro-liikennettä varten. Alusliikenteen tonnimäärän arvio on sama kuin 0-vaihtoehdossa mutta ro-ro-alusten hieman pienemmästä syvyyksestä ja lastauksen käyttöasteesta johtuen aluskäyntejä muodostuu enemmän, arvioituna noin 295 per vuosi.

Vaihtoehto 1: Satamaan rakennetaan uusi bulk- tai konttilaituri nykyisen satama-altaan pohjoispuolelle. Väyläaluetta muutetaan kattamaan uuden laituralueen edusta ja supistetaan hieman pohjoisesta. Uutta väyläaluetta muodostuu yhteensä noin 27 hehtaaria. Laituralueen edustalta ruopataan yhteensä 31 000 kiintokuutiometriä (m³ktr) ja vesialuetta täytetään noin 28 000 m². Aluskäyntejä on arvioitu syntyvän noin 415 per vuosi.

Vaihtoehto 2: Nykyisen satama-altaan etelä- ja pohjoispuolelle rakennetaan rannan suuntainen laituri ja pohjoispuolelle lisäksi pistolaituri. Rannansuuntaisesti oleviin laitureihin kiinnittyvät alukset ovat satama-altaan pohjoispuolella bulk/konttialuksia ja eteläpuolella ROPAX-aluksia, joissa on myös hyttipaikkoja matkustajille. Pohjoispuolen pistolaituri rakennetaan yksipuoleisena suojaamaan sataman pohjoispuolen luonnonsuojelualuetta melun, potkurivirtojen ja aaltoeroosion vaikutuksilta. Uutta väyläaluetta muodostuu yhteensä noin 40 hehtaaria. Laituralueiden edustalta ruopataan yhteensä 96 000 m³ktr ja vesialuetta täytetään noin 44 000 m². Lisäksi tuloväylä syvennetään 13 metrin kulkusyvyvyyteen, mikä edellyttää ruoppauksia myös Hästö Busö/Tvärminneön läheisyydessä. Väylää tulee leventää ruoppaamalla/louhimalla oletettavasti kalliota noin 6 000 m³ktr. Alusliikenteen arvio on uusien laitureiden myötä noin 770 aluskäyntiä per vuosi.

Vaihtoehto 2+: Muuten samanlainen kuin VE 2, mutta satama-altaan eteläpuolella oleva rannansuuntainen laituri on bulk-laituri, jonka eteläpuolella on pistolaituri, jossa on laivapaikat molemmilla puolilla. Vaihtoehto vaatii ruoppausta 6 000 m³ltr enemmän kuin VE 2, eli yhteensä 102 000 m³ltr. Myös vesialuetta täytetään enemmän, yhteensä 47 000 m². Louhintamäärä pysyy samana kuin VE2:ssa. Alusliikenteen arvio on noin 1 070 aluskäyntiä per vuosi.

Vaihtoehto 3: Nykyisen satama-altaan etelä- ja pohjoispuolelle rakennetaan rannan suuntainen laituri. Väyläaluetta muutetaan kattamaan uusien laiturialueiden edustat, sekä supistetaan hieman pohjoisesta. Uutta väyläaluetta muodostuu yhteensä noin 43 hehtaaria. Laiturialueiden edustalta ruopataan yhteensä 605 000 m³ltr ja vesialuetta täytetään noin 38 000 m². Lisäksi tuloväylä syvennetään, mikä edellyttää ruoppauksia Hästö Busö/Tvärminneön läheisyydessä. Väylää tulee leventää ruoppaamalla/louhimalla oletettavasti kalliota noin 34 000 m³ltr. Alusliikenteen arvio on noin 380 alusta per vuosi.

Lausunto

Eteläkärjen ympäristöterveys toteaa, että YVA-ohjelma on hyvin laadittu ja siinä on huomioitu hankkeen vaikutukset ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, kuten asumiseen ja alueen virkistyskäyttöön sekä pohja- ja pintavesiin.

Hankealueen lähiympäristö on virkistyskäytössä ja sen pohjoispuolella sijaitsee Lappvikin yleinen nk. EU-uimaranta ja kurssikeskus Högsand. Muita häiriintyviä kohteita ei satama-alueen lähellä ole. Melua aiheuttavat työt voi vaikuttaa ympäristössä oleskelevien ja vapaa-aika-asuvien viihtyvyyteen. Haitat voidaan vähentää tekemällä rakentamistyöt kesäkauden ulkopuolella, eli syksyllä ja talvella, kuten mainittu.

Sataman toiminnan aikainen ja lähellä sijaitsevan Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueen Syndalenin aiheuttama yhteismelu tulee arvioida, kuten YVA-ohjelmassa esitetäänkin.

Ruoppaaminen voi vaikuttaa meri- ja näin myös uimaveden laatuun ja haitat tulee vähentää, kuten YVA-ohjelmassa todetaan, ruoppaamalla syksyllä ja talvella sekä käyttämällä ympäristön kannalta parasta tekniikkaa. Myös laivojen liikkeistä (potkurivirrat, aallot) voi aiheutua meriveden samenumista mutta tämä ei aiheuttane uimarannan veden laadun huononemista.

Koverharin entisen terästehtaan alue ei ole pohjavesialuetta, mutta sitä ympäröi vedenhankintaa ajatellen tärkeä pohjavesialue (Isolähde, 0107803). Osa hankealueesta sijaitsee pohjavesialueella, mutta suunnitellut laiturit ja niiden kenttäalueet eivät. Pohjavesialueella on käytössä olevia vedenottamoita. Rakentamisvaiheessa ja sen jälkeenkin on toimittava niin, ettei pohjaveden laatu tai määrä heikkene, koska siitä valmistetaan talousvettä. Esimerkiksi ruoppausmassojen sopivuutta sijoittaa ja varastoida pohjavesialueella tai sen lähellä tulee varmistaa ennen niiden käyttöä alueella. Merivesi saattaa imeytyä maaperään ja näin esimerkiksi saastumistapauksessa vaikuttaa pohjaveden laatuun.

Viran puolesta,

Ingegerd Grönn-Maja
terveystarkastaja

terveystarkastajat@symi.fi
etunimi.sukunimi@symi.fi